

СИЛАБУС КУРСУ ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 29 Міжнародні відносини
Спеціальність – 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма – «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Рік навчання: 2

Семестр: 4

Кількість кредитів: 4

Мова викладання: українська

КЕРІВНИК КУРСУ

д. політ.н., проф. **Лазарович Микола Васильович**

Контактна інформація: m.lazarovych@tneu.edu.ua

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Актуальність вивчення дисципліни «Етнополітичні процеси в Україні» зумовлена зростанням ролі етнічного чинника в сучасних політичних процесах та спробами зовнішніх сил використати його в розпалюванні етнополітичних конфліктів. Навчальний курс покликаний як сформуванню в студентів систему знань про тенденції етнонаціональної політики України та етнополітичного розвитку українського суспільства в історичній ретроспективі, забезпечення прав етнічних меншин, толерантність в етнонаціональній сфері тощо, так і виробити та розвинути в них навички самостійного аналізу етнополітичних процесів, уміння передбачати перспективи їхнього розвитку.

СТРУКТУРА КУРСУ

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	1. Етнополітичні процеси в Україні як навчальна дисципліна	Знати сутність, завдання й особливості навчальної дисципліни, її категоріальний апарат, історіографічні етапи дослідження. Характеризувати основні функції, завдання, структуру і методи етнополітичної науки	Питання
2	2. Зародження та розвиток етнополітичної думки: західна і вітчизняна традиції	Аналізувати спільні й відмінні риси генези зарубіжної і вітчизняної етнополітичної думки. Знати основні ідеї етнополітичної програми Української революції 1917–1921 рр.	Тести, питання

		та актуальні історіософські, етнополітологічні проблеми розвитку українського суспільства 1920-х років – початку XXI ст.	
3	3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичних процесів	Розрізняти суб'єктів та об'єкти етнополітичних процесів. Розуміти сутність етнополітичної суб'єктності націй, національних (етнічних) меншин і корінних народів. Аналізувати економічні й соціокультурні фактори як важливу передумову етнополітичної суб'єктності	Проблемні завдання
4	4. Міжнародний досвід захисту прав національних меншин та втілення його в українському законодавстві. Державна політика щодо репатріантів	Знати основні засади міжнародних стандартів захисту прав національних меншин та особливості їхнього застосування в національному законодавстві й практиці. Аналізувати політику «мультикультуралізму», розрізняти її позитивні й негативні аспекти	питання, тести
5	5. Етнополітичні конфлікти	Розуміти співвідношення між політичними, міжетнічними та етнополітичними конфліктами. Аналізувати найпоширеніші причини етнополітичних конфліктів та способи їхнього врегулювання	Проблемні завдання, питання
6	6. Етногенез та етнічна історія українців	Знати основні теорії походження українців та етнодемографічні наслідки перебування українських земель у складі іноземних держав. Уміти періодизувати етногенез та етнічну історію українців. Розуміти основну ідею праці М. Грушевського «Звичайна схема «руської» історії й справи раціонального укладу історії східного слов'янства».	питання, тести
7	7. Етнополітична трансформація на українських землях періоду княжої держави	Уміти прослідкувати формування українського етносу в княжий період та порівняти спільні й відмінні риси етнополітичних процесів у Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Аналізувати ступінь західноєвропейського культурного впливу на населення українських земель окресленого періоду	Проблемні завдання, питання
8	8. Етнополітичне становище України в умовах іноземної колонізації (середина XIV – перша половина XVII ст.)	Порівнювати етнополітичні процеси на українських землях під час їхнього перебування в складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Визначати сутність політики Московської держави, Кримського ханства, Молдови та Угорщини щодо України	питання, тести

9	9. Міжетнічні взаємини в Українській державі середини XVII – XVIII ст.	Аналізувати етнополітичні аспекти формування українського козацтва. Порівнювати основні засади етнополітики гетьманів України. Визначати причини й сутність національно-колоніальної політики Московії та Польщі на Лівобережжі й Правобережжі України	Проблемні завдання, питання
10	10. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперій: етнополітичний аспект	Порівнювати особливості етнополітичних процесів на українських землях під час їхнього перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Визначати сутність українсько-польсько-російсько-єврейських протиріч на Правобережній Україні. Розуміти трагічність становища української розшматованої нації під час Першої світової війни	Питання, тести
11	11. Національне питання в період Української революції 1917–1921 рр.	Зіставляти етнополітичні процеси в періоди Української Центральної Ради, Гетьманату П. Скоропадського, Директорії та ЗУНР. Визначати сутність Закону УНР про національно-персональну автономію. Аналізувати причини й наслідки єврейських погромів в Україні та участь національних меншин у представницьких і виконавчих структурах української влади	Проблемні завдання, питання
12	12. Українці в складі СРСР та інших східноєвропейських держав (1920-ті – середина 1950-х років): правосуб'єктний статус та етнополітичне становище	Порівнювати етнополітичну політику СРСР періоду «коренізації» та остаточного оформлення радянської командно-адміністративної системи. Визначати основні риси етнополітики східноєвропейських держав між світовими війнами. Аналізувати етнополітичні процеси періоду Другої світової війни та післявоєнної відбудови	Питання, тести
13	13. Проблеми національного розвитку в СРСР другої половини 1950-х – 1991 р.	Розуміти причини включення Кримської області до складу України та відновлення елементів українізації під час хрущовської «відлиги». Аналізувати політику правлячого режиму щодо прикриття потреб національного розвитку гаслами «пролетарського інтернаціоналізму» в другій пол. 1960-х – сер. 1980-х рр. Виявляти особливості спротиву етнополітичних спільнот насильницькій асиміляції та русифікації в період ґорбачовської «перебудови»	Проблемні завдання, питання

14	14. Етнополітичні процеси в незалежній Україні на сучасному етапі.	Визначати політико-правові засади етнополітичних процесів в Українській державі. Аналізувати співпрацю України з іноземними країнами та міжнародними організаціями щодо захисту іноетнічного населення. Розуміти роль української діаспори у сфері зовнішньої політики України	Проблемні завдання, питання
15	15. Зовнішньополітичний напрям етнополітичних процесів в Україні		Проблемні завдання, питання

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аадне Аасланд. Дослідження української етнополітики: за матеріалами «Дослідницького центру Східної Європи» (FSO). Борисфен Інтел. 2021.
URL: <https://bintel.org.ua/analytics/doslidzhennya-ukrainskoi-etnopolitiki/>
2. Антонюк О. В. Основи етнополітики: навч. посіб. К.: МАУП, 2005. 432 с.
3. Горло Н. Етнополітика в Україні: проблеми і перспективи у попередженні іредентизму. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Horlo_Natalia/Etnopolityka_v_Ukraini_problemy_i_per_spektyvu_u_porperedzhenni_iredentyzmu.pdf
4. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть? К.: Знання України, 1991. 240 с.
5. Казьмирчук М. Г. Етнополітика: підручн. К.: КП УкрСіч, 2013. 360 с.
6. Котигоренко В. Етнополітика в Україні: варіант стратегії для держави // Наукові записки. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kotygorenko_etnopolityka.pdf
7. Мала енциклопедія етностудіології. К.: Довіра, 1996. 942 с.
8. Лазарович М. В. Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 760 с.
9. Лазарович М. В. Етнополітика України: навч.-метод. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 32 с.
10. Лазарович М. В. Ілюстрована історія України: короткий курс лекцій. 4-тє вид. виправл. і доп. Тернопіль: Джура, 2018. 616 с.
11. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К.: Критика, 2015. 430 с.
12. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща. К.: Дух і Літера, 2013. 552 с.
13. Явір В. А. Теоретико-методологічні засади вивчення етнополітичних дезінтеграційно-інтеграційних процесів. Актуальні проблеми політики. 2017. Вип. 60. С. 69-77. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/60_2017/9.pdf
14. Abramson H. A Prayer for the Government. Ukrainians and Jews in Revolutionary Times, 1917–1920. Cambridge: Harvard University Press, 1999. 258 p.
15. Goldelman S. I. Jewish national autonomy in Ukraine. 1917–1920. Chicago, 1968. 130 p.
16. Lazarovych M. «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014-2020): monogr. Kyiv: PE AVIAZ, 2020. 452 p.
17. Hunczak T. Symon Petliura and the Jews: A Reappraisal. Lviv; New York; Toronto: Ukrainian Historical Association, 2008. 128 p.
18. Klimecki M. Polsko-ukrainskawojna o Lwow i Galicje Wschodnia 1918-1919. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Volumen, 2000. 292 s.
19. Lipset S. American Exceptionalism: a Double-Edger Sword. New York: W. W. Norton & Company, 1996. 352 p.
20. Lukomski G., Partacz Cz., Polak B. Wojna Polsko-ukrainska 1918-1919. Koszalin– Warszawa: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie, 2004. 296 s.
21. Rothschild J. Ethnopolitics: a Conceptual Framework. New York: Columbia University Press, 1981. 290 p.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

• **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

• **Політика щодо академічної доброчесності:** Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів заборонено.

• **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту.

ОЦІНЮВАННЯ

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
Усне опитування під час занять (1-8 теми) – 5 балів за тему – макс. 40 балів Модульна контрольна робота (теми 1-8) – макс. 60 балів	Усне опитування під час занять (9-15 теми) – 5 балів за тему – макс. 35 балів Модульна контрольна робота (теми 9-15) – макс. 65 балів	Підготовка КПІЗ – макс. 40 балів Захист КПІЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом